

รูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

An approach of household accounting for developing family economy

นัคนน เงินมัน¹ พรสวรรค์ ศิริกัญจนารณ² จุลดิษฐ์ อุปฮาด²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว 2) เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน 3) เพื่อพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน โดยใช้วิธีการศึกษาทั้งเชิงคุณภาพและการศึกษาเชิงปริมาณ กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ ได้แก่ ครอบครัวอาสาสมัครในการทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 15 ครอบครัว 70 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต และประเด็นการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสร้างข้อสรุป กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงปริมาณ จำนวน 10 ครอบครัว 35 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่างไม่เห็นความสำคัญของหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชีเนื่องจากมองว่าเป็นค่าใช้จ่ายของครอบครัว เมื่อมีรายการรับหรือจ่ายระหว่างวันจะบันทึกใส่กระดาษช่วยจำและจะใช้เวลาวางหลังรับประทานอาหารเย็นหรือก่อนนอนเพื่อบันทึกบัญชี ซึ่งในการบันทึกบัญชีสมาชิกในครอบครัวจะมีส่วนร่วมในการจดบันทึกเนื่องจากจะได้รับรู้ถึงรายรับหรือรายจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ส่วนขั้นตอนการวิเคราะห์และจัดทำรายงานนั้น ในแต่ละเดือนครอบครัวจะนำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกมาสรุปรายรับ รายจ่ายในครัวเรือน ต้นทุนประกอบอาชีพพร้อมทั้งวิเคราะห์รายการที่เกิดขึ้นทำให้สามารถสรุปกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพได้ ส่วนการใช้ประโยชน์ในการบริหารและตัดสินใจทางการเงิน พบว่ามีการประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนในการดำเนินชีวิตประจำวัน สามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงและนำข้อมูลจากการบันทึกบัญชีหาวิธีการเพิ่มรายได้ รวมถึง ช่วยในการวางแผนการใช้จ่ายเงินของครอบครัวสมาชิกในครอบครัวมีวินัยในการใช้จ่ายเงิน ทำให้หนี้สินลดลงและมีเงินออมเพิ่มขึ้น

2. แนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว พบว่า แนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการปฏิบัติ ประกอบด้วย การกำหนดประเด็นในการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน 3 ด้าน คือ พฤติกรรมเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลและจดบันทึกบัญชีครัวเรือน พฤติกรรมเกี่ยวกับการวิเคราะห์และการจัดทำรายงานการเงินจากบัญชีครัวเรือน และพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ในการบริหารและตัดสินใจ

3. การพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจดบันทึก พบว่า ผู้ทำบัญชีครัวเรือนได้ทำการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนในรูปแบบใหม่ซึ่งง่ายขึ้น จากการวิเคราะห์สมาชิกทุกคนร่วมปฏิบัติได้ สามารถประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนด้วยการแยกประเภทของรายรับรายจ่ายได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยที่ 4.70 ด้านการจัดทำรายงานการเงิน พบว่า ครอบครัวที่นำรูปแบบการบันทึกบัญชีครัวเรือนไปใช้นั้น สามารถสรุปรายการรับจ่ายได้สะดวกมากขึ้น สามารถสรุปรายรับ รายจ่ายของแต่ละอาชีพได้ ด้านการวิเคราะห์การทำบัญชีครัวเรือนสอนให้ทุกคนรู้จักคุณค่าและการประหยัดในการใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็นได้ มีค่าเฉลี่ยที่

¹ นักศึกษา หลักสูตรปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² อาจารย์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

4.80 และด้านการใช้ประโยชน์ในการบริหารและการตัดสินใจทางการเงิน พบว่า การทำบัญชีครัวเรือนส่งผลต่อการตัดสินใจในการขยายธุรกิจของผู้ทำบัญชีและสร้างความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจได้มีค่าเฉลี่ยที่ 4.80

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบการทำบัญชี บัญชีครัวเรือน การพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

Abstract

The objectives of this research were: 1) to analyze the behavior of household accounting for developing family economy, 2) to study ways of making household accounting and 3) to develop the model of household accounting by studying qualitative and quantitative approaches. The qualitative target groups were 70 people from 15 volunteer families for household accounting. The methods of collecting data were interview, observation and group discussion. The data was analyzed by content and conclusion. The 35 quantitative samples were from 10 families and the method of data collection was by questionnaire. The statistics used for collecting data were percentage, mean and standard deviation. The result of the research was concluded as follows;

The results were as follows:

1. The analysis result of the behavior of household accounting application for developing family economy were obviously found as follows. 1) The process of data collection and note taking was divided into five areas: (1) the household accounting note; (2) the keeping of household accounting application evidence; (3) the knowledge and understanding in household accounting application; (4) the families participated in household accounting application; and (5) the perception of the household accounting application. 2) The process of analysis and operation of financial reports divided into four areas: (1) the conclusion of income-expenditure accounting, (2) the conclusion of cost accounting of each occupation, (3) the analysis of occupational cost accounting, and (4) the comparing between the household accounting application. And 3) The process of utilization in management and financial decision was divided into six areas: (1) the household accounting application, (2) the household accounting application for expenditure reduction; (3) the household accounting application to increase the incomes; (4) the household accounting application to create discipline, (5) the household accounting application for planning the fund use, and (6) the household accounting application for debt reduction.

2. The ways of making household accounting to develop family economics found that the ways of making household accounting influencing actions consisting with valuation of issue in 3 three ways of making household accounting that were the behavior of data collecting as well as making household accounting, the behavior of analyzing as well as financial reporting from the household accounting and the behavior of utilization in administration and making decisions.

3. Developing the ways of making household accounting to develop family economics by collecting data and recording found that those who adopted household accounting made a new accounting system that was easy to use so it could be analyzed that everyone could use and apply with the household accounting by classifying the income and expense clearly and its mean was 4.70. The financial report found that the family who applied household accounting could summarize the income and expense for each occupation comfortably; moreover, the analysis of household accounting taught people how to give importance to it and how to spend money for necessities as well as to save money from unnecessary items. Its mean was 4.80. The utilization of administration and financial decision found that household accounting affected to make decision for accountants' business expansion and make the business run certainly and its mean was 4.80.

Keywords: developing the ways of making household accounting, household accounting, developing family economics.

ความเป็นมาของปัญหา

ปัจจุบันสภาวะสังคมด้านกลไกตลาด ระบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตามกระแสวัตถุนิยมและความฟุ้งเฟ้อเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้ชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสนิยมจนกลายเป็นปัญหา โดยเฉพาะปัญหาสำคัญที่สุด คือ ปัญหาการขาดดุลระหว่างรายรับและรายจ่าย จนก่อให้เกิดภาวะผูกพันด้านหนี้สินตามมา การที่จะดำรงชีวิตให้อยู่รอดภายใต้สังคมปัจจุบัน แนวทางหนึ่งที่ควรนำไปปฏิบัติก็คือ การพึ่งตนเอง รู้จักความพอประมาณ ตามแนวปรัชญาของ “เศรษฐกิจพอเพียง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตัวเอง รู้จักความพอมี พอกิน พอใช้ โดยคำนึงถึงหลักเหตุผลพร้อมกับทรงเตือนสติประชาชนไม่ให้ประมาท โดยเฉพาะการใช้จ่ายเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต

จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าในระหว่างปี 2543-2554 ครัวเรือนมีระดับรายได้ และมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากที่มีรายได้เฉลี่ย

12,150 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 23,236 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือน ในปี 2554 ซึ่งหมายถึงอำนาจการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคของครัวเรือนสูงตามไปด้วยจากที่มีค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคเฉลี่ย 9,848 บาทต่อเดือน ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 17,403 บาทต่อเดือนต่อครัวเรือนในปี 2554 (สำนักสถิติแห่งชาติ, 2558)

ในด้านนโยบายการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐและเอกชน ไม่ว่าจะเป็นการเปิดการค้าเสรี การปล่อยสินเชื่อให้แก่ครัวเรือน และการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน ส่งผลให้ภาคครัวเรือนประสบกับปัญหาหนี้สินที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่มีปริมาณหนี้สินเฉลี่ย 68,405 บาทต่อครัวเรือนในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 134,900 บาทต่อครัวเรือนในปี (สำนักสถิติแห่งชาติ, 2558)

การทำบัญชีครัวเรือน เป็นแนวคิดหนึ่งที่สำคัญของรัฐบาลในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นจุดเริ่มต้นในการผลักดันให้ผู้ทำบัญชีครัวเรือนเรียนรู้ที่จะเลือกใช้เส้นทางชีวิตที่เหมาะสม (เกศสุตา สิทธิสันตกุล, 2550) นำมาซึ่งความสมดุลในครอบครัว ประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายส่งเสริม สนับสนุนและช่วยเหลือให้ชุมชนสร้างรายได้จากการเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากร

และผลผลิตในชุมชน ท้องถิ่น เพื่อสร้างความเข้มแข็งและมั่นคงด้านการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชน และที่สำคัญเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกบัญชีเป็นตัวบ่งชี้ที่ดี ปัจจุบันและอนาคต จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนชีวิตและกิจกรรมต่างๆ ในครอบครัว จะเห็นว่า การจดบันทึกบัญชี มีความสำคัญ เพราะเป็นกิจกรรมเรียนรู้อย่างหนึ่งและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ การศึกษาการฝึกฝน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติพัฒนาความรู้ความคิดและการปฏิบัติที่ถูกต้อง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ (2553) ได้ระบุว่า การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการบันทึกรายรับ รายจ่ายประจำวัน เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมาของรายรับและรายจ่าย แล้วนำมาวิเคราะห์สถานะทางการเงินของตนเองและครอบครัวได้ หากเกษตรกรจดบันทึกบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอแล้ว จะทำให้รู้ค่าใช้จ่าย รู้ต้นทุนในการประกอบอาชีพ (กานต์รวี ผดุงกิจ, 2550) และสามารถปรับลดค่าใช้จ่ายลงได้ ผลที่ตามมาคือ กำไรเพิ่มขึ้นที่ทำให้สามารถวางแผนการประกอบอาชีพในระยะยาวได้ โดยไม่เสี่ยงต่อภาระขาดทุนตลอดระยะเวลาเก็บเกี่ยวหรือจำหน่ายผลผลิต (วินิตยา สมบูรณ์, 2554) ซึ่งหน่วยงานหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้เข้ามาส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติจริงในการประกอบอาชีพ ประกอบกับผลงานวิจัยของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้ระบุว่า ภูมิปัญญาทางด้านบัญชีครัวเรือนตามแนวทางเศรษฐศาสตร์แก่จนสามารถแก้ปัญหาหนี้สินของชาวบ้านได้

จากปัญหาดังกล่าวสิ่งที่จะทำให้เราดำรงชีวิตอยู่ได้และอยู่รอดในสังคมปัจจุบัน คือ การปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่มองเห็นถึงภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ให้รู้จักพอมีพอกิน พอใช้ รู้จักความพอประมาณ มีเหตุผล และความมีภูมิคุ้มกัน ตลอดจนใช้ความรู้ ความรอบครอบ และคุณธรรม ประกอบการวางแผน การตัดสินใจ เครื่องมือช่วย

ให้อยู่รอดคือบัญชีครัวเรือน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ทำบัญชีทราบถึงรายได้และค่าใช้จ่ายของตนเองและครอบครัว และทราบถึงจำนวนเงินคงเหลือในแต่ละวัน สามารถวางแผนการใช้จ่ายเงินได้ เมื่อมีการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดและรู้ค่าของเงินไม่ใช้จ่ายฟุ่มเฟือยแล้ว ปัญหาหนี้สินก็ไม่เกิดขึ้น ปัญหาสังคมก็ไม่ตามมา การศึกษาตัวอย่างของบุคคลหรือชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการนำหลักปฏิบัติตามวิถีพอเพียงมาใช้ โดยเฉพาะการจัดด้านบัญชีครัวเรือน ว่าสามารถแก้ปัญหาได้อย่างไร นำมาถอดบทเรียน นำไปประกอบการศึกษาเปรียบเทียบกับปัญหาและความต้องการของครอบครัวที่กำลังประสบปัญหาอยู่ ในปัจจุบัน เพื่อค้นหาแนวทางการพัฒนาจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการทำบัญชีครัวเรือน การพัฒนารูปแบบการใช้บัญชีเพื่อแก้ปัญหาให้กับครอบครัวซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพัฒนาสังคมให้ก้าวไปได้อย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารูปแบบการใช้บัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว ควรจะมีรูปแบบเป็นอย่างไรในสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะเป็นประเด็นคำถามในการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว
2. เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ในส่วนของการศึกษารูปแบบการทำบัญชี และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ในส่วนของ การพัฒนารูปแบบการทำบัญชี มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ครอบคลุมอาสาสมัครในการพัฒนา 1) ด้านการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว 15 ครอบครัว จำนวน 70 คน จาก 5 อาชีพ ได้แก่ อาชีพรับราชการ อาชีพปลูกข้าว/รัฐวิสาหกิจ อาชีพรับจ้างทั่วไป อาชีพเกษตรกร และเจ้าของกิจการ ในเขตพื้นที่จังหวัดเลย 2) ด้านพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน ประกอบด้วยตัวแทนครอบครัว 10 ครอบครัว ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านการทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 3 คน และส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 คน 3) ด้านการนำรูปแบบบัญชีครัวเรือนที่ได้ไปใช้ จำนวน 35 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณดังนี้

1. เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสำรวจแบบบันทึกการสังเกต แบบสัมภาษณ์และประเด็นในการประชุมเชิงปฏิบัติการ

2. เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเพื่อประเมินรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ 5 วิธีการหลัก ได้แก่ การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary analysis) การสำรวจ (Survey) การสัมภาษณ์ (Interview) การสังเกต (Observation) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Focus group discussion) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และ 2) การรวบรวมข้อมูลในสนาม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการ ส่งแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย พร้อมขอความร่วมมือส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยให้ตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพฤติกรรมกรรมการทำบัญชีครัวเรือน และการพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษาและพัฒนา มาจัดระเบียบข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ ตามประเด็นเนื้อหาที่ค้นพบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic inductions)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนที่ได้และนำรูปแบบบัญชีไปใช้กับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive method) เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายโดยใช้เกณฑ์การประเมินค่าตามแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าโดยมีความหมายของระดับความคิดเห็น

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจัดบันทึกนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นจากพฤติกรรมกรรมการทำบัญชีในขั้นตอนนี้มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือน การจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนของแต่ละอาชีพ มีการปฏิบัติใกล้เคียงกัน โดยในระหว่างวันเมื่อมีการรับ จ่ายเกิดขึ้น จะจดใส่

กระดาษหรือสมุดทั่วไปเพื่อเตือนความจำ และใช้เวลาว่างหลังทานอาหารเย็นกับครอบครัว หรือก่อนนอนจึงจะจดบันทึกบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือนของครอบครัว

2. การเก็บหลักฐานการทำบัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัวนั้นจะมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างกันไป เพราะในด้านการเก็บหลักฐานการทำบัญชีนั้น ส่วนมากถือว่าเป็นธุรกิจของครอบครัว หรือภายในครอบครัว จึงไม่มองเห็นความสำคัญของเก็บหลักฐาน เช่นใบเสร็จรับเงินใบส่งของ เป็นต้น จะทำก็เพียงแต่การจดบันทึกเป็นจำนวนตัวเลขลงในบัญชีเท่านั้น แล้วชี้แจงให้ทุกคนในครอบครัวได้รับรู้

3. ความรู้ ความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน การทำบัญชีครัวเรือนให้ประสบความสำเร็จได้นั้น จะต้องเกิดจากการลงมือปฏิบัติจดบันทึกอย่างสม่ำเสมอ มีความเข้าใจในการทำบัญชีครัวเรือน จึงจะนำรายการรับ การจ่ายมาบันทึกบัญชีได้อย่างถูกต้อง ซึ่งปัจจุบัน ได้มีหลายหน่วยงานราชการเข้ามาสนับสนุนส่งเสริมในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน เช่น กรมการพัฒนชุมชน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เป็นต้น ทำให้เกิดการขยายผลในทางปฏิบัติได้มากขึ้น

4. ครอบครัวมีส่วนร่วมในการทำบัญชีครัวเรือน เพราะกิจกรรมใดถ้าทุกคนมีส่วนร่วมด้วยกันทั้งหมดก็จะส่งผลต่อการสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งขึ้นได้ การจดบันทึกบัญชีจึงเป็นกิจกรรมหนึ่งในการสร้างการเรียนรู้ร่วมกันกับสมาชิก สร้างความรับผิดชอบ การแบ่งหน้าที่กันทำงาน การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้ครอบครัวได้เข้าใจในปัญหาพร้อมกัน หรือหาทางออกช่วยกันได้

5. การรับรู้ในการทำบัญชีครัวเรือน ถือเป็นกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้แต่ละครอบครัวสามารถทำกิจกรรมต่างๆ ได้ร่วมกันได้มากขึ้น เพราะการบันทึกบัญชีทำให้ทุกคนได้รับรู้ และเข้าใจถึงเหตุผลในการบันทึกบัญชีครัวเรือนที่แท้จริง พบว่าแม่บ้านจะมีบทบาท

ในการส่งเสริมให้เกิดการบันทึกบัญชีครัวเรือนและเป็นผู้บันทึกบัญชีด้วยตนเอง

ขั้นตอนการวิเคราะห์และการจัดทำรายการงานการเงินนั้น ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นพฤติกรรมการทำงานบัญชีในขั้นตอนนี้มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การสรุปบัญชีรับ จ่ายของครัวเรือน เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่บ้านที่ไว้มาวิเคราะห์ เพื่อชี้แจงให้ทุกคนในครอบครัวได้รับรู้ถึงรายรับ รายจ่ายของครอบครัว และสรุปบัญชีในแต่ละเดือนนำข้อมูลที่ได้ไปต่อยอดในด้านอื่นอีกได้ เช่น นำไปวิเคราะห์ต้นทุนอาชีพ นำไปวิเคราะห์รายรับจ่ายที่มากน้อยต่างกัน ส่งผลต่อการใช้จ่ายในครอบครัวที่ติดขัดได้

2. การสรุปบัญชีต้นทุนแต่ละอาชีพ เป็นวิธีการที่ทำต่อจากการสรุปบัญชีรายรับ รายจ่ายในครัวเรือน โดยจะสรุปประจำทุกเดือน เพื่อทราบผลการประกอบอาชีพว่ามีกำไรหรือขาดทุน ซึ่งแต่ละอาชีพจะแตกต่างกันเนื่องจากมีรอบระยะเวลาในการประกอบอาชีพแตกต่างกัน เช่น อาชีพเกษตรกร ต้องใช้ระยะเวลาการผลิดหลายเดือน

3. การวิเคราะห์บัญชีต้นทุนอาชีพ ถือเป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีแต่ละอาชีพ เพื่อลงลึกถึงรายละเอียดแต่ละประเด็นการใช้จ่ายในอาชีพของแต่ละครอบครัวทำให้สามารถวิเคราะห์แหล่งที่มาของรายรับ รายจ่ายในอาชีพของตน และสามารถวิเคราะห์ต้นทุนนำมาเปรียบเทียบกับผลประกอบการที่เกิดขึ้นว่ามีกำไรหรือขาดทุนในอาชีพนั้น ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ถือเป็นสิ่งที่ผู้ทำบัญชีต้องมีความรู้ ความเข้าใจจึงจะสามารถทำได้ถูกต้อง

4. การเปรียบเทียบบัญชีครัวเรือน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีเพื่อนำผลสรุปที่ได้จากบัญชีแต่ละอาชีพ ทำการเปรียบเทียบผลประกอบการว่ามีกำไรหรือขาดทุนในแต่ละเดือนทำให้สามารถมองเห็นการเคลื่อนไหวและพัฒนาทางบัญชีได้มากขึ้น บางครอบครัว

ประกอบอาชีพมากกว่าหนึ่งอาชีพนั้นก็เห็นผลชัดเจนว่าอาชีพใดมีกำไรสูงหรือ

ขั้นตอนการใช้ประโยชน์ในการบริหารและตัดสินใจทางการเงิน ผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นจากพฤติกรรมการทำงานบัญชี เป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. การประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือน แต่ละครอบครัวจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ลักษณะงานที่ทำ สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรที่ต้องใช้ ความพร้อมของครอบครัวทั้งจำนวนคนและทุน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการประยุกต์ใช้บัญชีทั้งสิ้น เพราะเมื่อได้สรุปการรับจ่ายในแต่ละเดือน วิเคราะห์ต้นทุนแล้วนำมาเปรียบเทียบทางบัญชี จะเห็นข้อแตกต่างทางบัญชีได้ชัดเจน สามารถวิเคราะห์และแก้ปัญหาจากสิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากบัญชีแทบทั้งสิ้น ทำให้ผู้บันทึกบัญชีสามารถนำข้อมูลที่ตนเองได้ทำการวิเคราะห์มาช่วยในการปรับปรุงแก้ไขหรือช่วยเหลือชุมชนและสังคมได้มากขึ้น

2. บัญชีครัวเรือนช่วยลดรายจ่าย การบันทึกบัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัวต่างก็มีเป้าหมายที่เหมือนกัน คือการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นให้น้อยลง ส่งผลต่อการออมเงินได้มากขึ้น แล้วจึงนำเงินออกนั้นไว้สำหรับใช้จ่ายในบ้าน ลงทุนประกอบอาชีพ และสำรองไว้ใช้ในยามฉุกเฉินได้ทันท่วงที สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นเหตุผลของแต่ละครอบครัวในการจัดทำบัญชีและให้ความร่วมมือกันในการดำเนินธุรกิจของครอบครัวเพื่อเป็นการประหยัดและลดค่าใช้จ่ายให้น้อยลง

3. บัญชีครัวเรือนช่วยเพิ่มรายได้ รู้ที่มาที่ไปของเงินได้ทุกช่องทาง วิเคราะห์การเงินของครอบครัวได้อย่างชัดเจน จึงทำให้ผู้ที่ทำบัญชีครัวเรือนนั้นได้มองเห็นโอกาสในการสร้างรายได้เพิ่มจากกิจกรรมธุรกิจหรืออาชีพของครอบครัวได้จึงทำให้ขยายหรือสร้างโอกาสได้มากกว่าคนที่ไม่ได้ทำบัญชีครัวเรือนเลย

4. บัญชีครัวเรือนช่วยสร้างวินัย ครอบครัวที่ทำบัญชีครัวเรือน จะมีกฎระเบียบมากขึ้น มีความรอบคอบ มีวินัยในการใช้จ่าย มีการบันทึกบัญชีด้วยความซื่อสัตย์ของคนในครอบครัว โดยเฉพาะผู้นำครอบครัวนั้นต้องทำเป็นแบบอย่างให้สมาชิกทุกคนในครอบครัวได้เห็น รายจ่ายใดที่ไม่จำเป็นสามารถลด ละ เลิกได้ จึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมของสมาชิกทุกคนทำให้เกิดจิตสำนึกขึ้นได้

5. บัญชีครัวเรือนช่วยในการวางแผนการใช้จ่ายเงิน เกิดจากการตระหนักรู้ของผู้ทำบัญชีที่ต้องการเรียนรู้พฤติกรรมของสมาชิกทุกคนในครอบครัว ว่ามีการใช้จ่ายในด้านใดบ้าง ด้านไหนจำเป็น ด้านไหนไม่จำเป็น ช่วงเวลาใดต้องใช้เงินมาก หรือน้อยในเดือนใด ข้อมูลดังกล่าวนี้ได้ออกมาจากการสรุปบัญชีรับจ่าย บัญชีต้นทุนอาชีพ สามารถรู้เส้นทางของเงินในครอบครัวได้ทั้งหมด

6. บัญชีครัวเรือนช่วยลดหนี้สิน หนี้สินที่เกิดจากการที่ผู้นำครอบครัวได้มองเห็นค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอต่อรายรับ และได้กู้เงินส่วนหนึ่งมาพุงครอบครัวมีสภาพคล่องได้ไม่ถึงกับอึดอัดมากนัก แต่เมื่อได้กู้เงินมาแล้วสมาชิกทุกคนในครอบครัวก็ต้องรับรู้ และช่วยกันแบ่งเบาภาระที่ต้องจ่ายในแต่ละเดือนให้น้อยลง เพื่อนำส่วนแบ่งที่เหลือไปใช้หนี้ให้หมด และลดการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลงจึงจะถึงว่าเป็นการบริหารจัดการจากบัญชีครัวเรือนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

จากผลการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว สรุปผลนำมาร่างเพื่อสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน และได้จัดประชุมสนทนาเพื่อหาข้อสรุป สรุปผลการประชุมสนทนากำหนดรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน ผู้วิจัยได้บันทึกข้อสรุปจากผลการประชุมสนทนาในครั้งนี้ แบ่งตามประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลและจดบันทึกบัญชีครัวเรือน 2) รูปแบบการ

วิเคราะห์และจัดทำรายงานการเงินจากบัญชีครัวเรือน และ 3) รูปแบบการใช้ประโยชน์ในการบริหารและตัดสินใจทางการเงิน ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักการทำบัญชี ที่ทุกคนมุ่งประโยชน์ที่จะนำไปใช้วิเคราะห์และการประยุกต์ใช้ต่อยอดกับอาชีพหรือธุรกิจของแต่ละครอบครัว ทำให้เกิดประสิทธิผลที่สุด

ผลการพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

ผลจากการที่ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนใหม่ไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายในครัวเรือน สรุปผลการพัฒนาในแต่ละประเด็นได้ดังนี้

1. ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจดบันทึก พบว่า กลุ่มผู้ทำบัญชีครัวเรือน จำนวน 35 คน นั้น ได้ทำการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนในรูปแบบใหม่ ตามประเด็นต่างๆ ที่กำหนดตาม ส่วนมากจะทำการจดบันทึกรายรับรายจ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างวันในสมุดพกหรือสมุดบันทึก เพื่อช่วยเตือนความจำในกรณีที่มีรายการรับจ่ายในวันมากเกินไปที่จะจำได้ แล้วจึงนำข้อมูลไปบันทึกในสมุดบัญชีครัวเรือนในช่วงเย็นของทุกวัน ส่งผลให้ครอบครัวเกิดการรับรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัวในด้านการเก็บรวบรวมและการจดบันทึกบัญชี พบว่า ครอบครัวที่ทำบัญชีครัวเรือนสามารถแยกประเภทของรายรับ-จ่ายได้อย่างชัดเจนมีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{x} = 4.70$, S.D. = 0.48) ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีทิศทางที่สอดคล้องกัน

2. การวิเคราะห์และจัดทำรายงานการเงิน พบว่า กลุ่มเป้าหมายทั้ง 35 คน ที่นำรูปแบบการบันทึกบัญชีครัวเรือนในรูปแบบไปใช้นั้น สามารถสรุปบัญชีรับจ่ายได้สะดวกมากขึ้น เพราะในแต่ละเดือนรายการรับจ่ายอาจจะมีไม่มากนัก ก็สามารถสรุปในหน้าเดียวได้ทั้งหมด ทั้งยังสามารถสรุปบัญชีแต่ละอาชีพได้ในหน้าเดียว ทำให้ผู้ทำบัญชีนั้นวิเคราะห์รายการ ได้อย่างชัดเจน และ

ส่วนท้ายของตารางในแต่ละหน้าจะมีการสรุปจ่ายรับจ่ายไว้ทำให้สามารถเปรียบเทียบรายรับจ่ายของแต่ละอาชีพได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัวในด้านการวิเคราะห์และการจัดทำรายงานการเงิน พบว่า การทำบัญชีครัวเรือนสอนให้ทุกคนรู้จักคุณค่าและการประหยัดในการใช้จ่ายกับสิ่งที่จำเป็นและไม่จำเป็นได้ มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.42) ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีทิศทางที่สอดคล้องกัน

3. การใช้ประโยชน์ในการบริหารและการตัดสินใจทางการเงิน พบว่า การประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนที่ได้นำไปพัฒนาทดลองในครั้งนี้ ได้ส่งผลต่อการทำบัญชีของกลุ่มเป้าหมายเป็นอย่างมาก ทั้งการประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนในการประกอบการพิจารณา ลงทุนเพิ่ม หรือลดหรือขยาย แม้กระทั่งในการพิจารณาซื้อสินค้า วัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีราคาสูง เพื่อนำมาประกอบกิจการของครอบครัวสามารถนำผลจากการบันทึกบัญชีครัวเรือนมาพิจารณาได้เร็วขึ้น และกลุ่มเป้าหมายในแต่ละอาชีพได้นำผลจากการบันทึกบัญชีนี้อไปใช้ในการวางแผนจัดการกิจการของครอบครัวได้ร่วมกันมากขึ้น ส่งผลต่อการช่วยลดหนี้สินของครอบครัวที่มีอยู่ได้ด้วยการจัดการปัญหาและอุปสรรคที่ทุกคนในครอบครัวร่วมกันรับรู้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้บัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัวในด้านการใช้ประโยชน์ในการบริหารและตัดสินใจ พบว่า การบันทึกบัญชีครัวเรือนทุกวันทำให้ท่านมีระเบียบวินัยในการใช้จ่ายได้มากกว่าที่ยังไม่ได้บันทึก และการทำบัญชีครัวเรือนส่งผลต่อการตัดสินใจในการขยายธุรกิจและสร้างความมั่นใจในการดำเนินธุรกิจของท่านได้ มีค่าเฉลี่ยที่ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.42) ซึ่งแปลผลอยู่ในระดับมากที่สุด และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมีทิศทางที่สอดคล้องกัน

อภิปรายผล

การวิเคราะห์พฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

จากผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์พฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวให้ประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกคนในครอบครัวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ จึงจะทำให้เกิดแรงกระตุ้นจากภายในของแต่ละคนในครอบครัวที่จะผลักดันการเอาใจใส่รับผิดชอบต่อภาระหน้าที่เกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2551) ได้ให้ความหมายของการบัญชี คือ ศิลปะของการเก็บรวบรวม บันทึก จำแนก และทำการสรุปข้อมูล อันเกี่ยวกับการเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจในรูปตัวเงิน ผลงานขั้นสุดท้ายของการบัญชี คือ การใช้ข้อมูลทางการเงินซึ่งเป็นประโยชน์แก่บุคคลหลายฝ่าย ซึ่งเป็นผู้ที่สนใจในกิจกรรมของกิจการ

การจดบันทึกบัญชีครัวเรือนของแต่ละครอบครัวจึงต้องอาศัยทั้งแรงกระตุ้นจากภายใน คือ การมีส่วนร่วมภายในครอบครัวเป็นหลัก การทำบัญชีด้วยความเข้าใจในขั้นตอนวิธีการ สามารถจำแนก สรุปผล วิเคราะห์ผล แยกต้นทุนอาชีพได้ จึงจะส่งผลต่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้บันทึกนั้นนำมาวิเคราะห์ได้อย่างแม่นยำ และนำไปประกอบการวิเคราะห์ตัดสินใจได้ถูกต้องและเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รพีพร คำชุ่ม (2550) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน : กรณีศึกษาเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน พบว่า การจัดทำบัญชีครัวเรือนแสดงให้เห็นถึงรายรับ-รายจ่ายของครอบครัวแต่ละเดือนว่าเพิ่มหรือลดได้มากน้อยเพียงใด ทำให้ฐานะทางการเงินของครอบครัวเพียงพอต่อรายรับ-รายจ่ายในชีวิตประจำวัน เกิดการวางแผนเพาะปลูกผลิตผลทางการเกษตรว่าสินค้าเกษตรชนิดใดสามารถสร้างรายได้ให้แก่ครอบครัวมากที่สุด

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า พฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกคนในครอบครัว มีความรู้ ความเข้าใจ ในการทำบัญชี บันทึกข้อมูลได้อย่างถูกต้อง แยกประเภทข้อมูลได้ แยกวิเคราะห์ต้นทุนของแต่ละอาชีพได้ ซึ่งกระบวนการดังกล่าวนี้ จะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการรู้จักการเก็บรวบรวมข้อมูลและการจดบันทึกบัญชี การรู้จักวิเคราะห์ข้อมูลและทำรายงานการเงินให้สมาชิกทุกคนได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน

การศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาแนวทางการสร้างรูปแบบการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวนั้น ผู้วิจัยได้นำผลจากข้อมูลในการสนทนาทั้งจากกลุ่มเป้าหมายใน 5 อาชีพ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำในการสร้างรูปแบบต้องคำนึงถึงกระบวนการในการนำไปใช้ โดยเน้นที่ประโยชน์ของผู้ต้องการใช้เป็นหลัก จึงจะสามารถกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมขึ้นมาได้ ซึ่งสอดคล้องกับบรรณาพร ลิขิตวงศ์ขจร (2550); สุพรรณดี ต้อนรับ (2551); ศุภโชคทิพย์ แก้วทอง และสมบุญธรรม เจริญจิระตระกูล (2552) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของบัญชีครัวเรือนไว้ว่า 1) ได้ทราบรายรับ รายจ่ายและหนี้สิน 2) ได้มีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่าย 3) ได้ตัดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น 4) ได้ทราบเงินสดคงเหลือ และ 5) ได้สร้างความสามัคคีในครอบครัว แต่เมื่อรู้ถึงประโยชน์แล้วก็ควรรู้ถึงสิ่งที่ควรระมัดระวังในการทำบัญชีด้วย โดยเฉพาะการนำข้อมูลเกี่ยวกับตัวเลขของแต่ละรายการมาบันทึกอาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ จะส่งผลต่อการวิเคราะห์และประกอบการตัดสินใจที่ไม่แม่นยำ ซึ่งสอดคล้องกับบรรณาพร ลิขิตวงศ์ขจร (2550); วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล (2551) ได้กล่าวถึงข้อควรระวังในการทำบัญชีครัวเรือนไว้ว่า คือ 1) มีข้อมูลไม่ครบถ้วน เนื่องจากการทำบัญชีครัวเรือนต้องบันทึกทุกวัน เกษตรกรอาจเกิดความเหนื่อยล้าจากการ

ทำงานในไว้จึงส่งผลให้ไม่ยอมยกบันทึท หรือทำให้ล้มบันทึท บัญชี เป็นผลให้ข้อมูลบัญชีขาดความต่อเนื่อง 2) ผู้จัดทำ เข้าใจผิดในรายการบัญชี เช่น (1) ไม่บันทึทบัญชี (2) จำแนกรายการบัญชีผิด (3) บันทึทตัวเลขผิด เป็นต้น

ดังนั้น จึงสรุปแนวทางการสร้างรูปแบบการทำ บัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวนั้น ต้องมี รูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจของทุกคนในครอบครัว สามารถนำข้อมูลที่บ้านทึทในหน้าเดียนั้นสรุปวิเคราะห์ผล ของแต่ละเดือนในการรับจ่ายได้อย่างแม่นยำ นั่นคือ เป้าหมายของการสร้างรูปแบบการทำบัญชีที่เหมาะสม กับกลุ่มอาชีพทั้ง 5 กลุ่มได้นำไปประยุกต์ใช้และได้รับการ ตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้วยจึงทำให้กระบวนการสร้าง รูปแบบมีความสมบูรณ์ในกระบวนการมากที่สุด

การพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัว

จากการทดลองใช้รูปแบบบัญชีใหม่กับกลุ่ม อาชีพ 5 อาชีพ จำนวน 35 คนนั้น ได้ศึกษาเรียนรู้ พฤติกรรมในการใช้บัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาตนเองและ ครอบครัวทำให้การวิเคราะห์ผลในทางบัญชึ้นั้นง่ายขึ้น โดยรูปแบบบัญชีครัวเรือนที่ใช้ทดลองนั้นจะมีรายการใน หน้าเดียว เพื่อให้ผู้บันทึทบัญชีสามารถมองเห็น รายละเอียดในการวิเคราะห์ ได้ครอบคลุมตามความ ต้องการของผู้บันทึทและครอบครัวได้มากที่สุด พฤติกรรม การทำบัญชีครัวเรือนนี้จึงกลายเป็นแนวทางในการพัฒนา ครอบครัวของผู้ทำบัญชีครัวเรือนเอง ทำให้เกิดมี เสถียรภาพในการจัดการงานต่างๆ ภายในครอบครัวได้ ซึ่ง สอดคล้องกับ Dudley Seers (1969) ได้ให้ความหมาย เกี่ยวกับการพัฒนาว่า เป็นการขจัดความยากจน ความอด อยากรขาดความเจ็บไข้ได้ป่วย โดยมุ่งเน้นให้มีรายได้ มี งานทำ มีเสถียรภาพขั้นพื้นฐาน มีโอกาสในการได้รับบริการ สาธารณะต่างๆ และสอดคล้องกับดิเรก ฤกษ์ห่วย (2554) ได้กำหนดตัวชี้วัดการพัฒนาคนที่สำคัญในด้านการ พัฒนาตนเอง (Self-help) ประกอบด้วยเกณฑ์สำคัญ 3 ตัว

ได้แก่ (1) ด้าน “คิดเองเป็น” (2) ด้าน “ทำเองเป็น” (3) ด้าน “แก้ปัญหาเองเป็น” และในด้านการจัดการตนเอง (Self-manage) เป็นการวัดผลความสำเร็จของการจัดการตนเองตามเกณฑ์ ได้แก่ 1) ทำบัญชีครัวเรือนได้ 2) ทำบัญชีการประกอบการ ได้อย่างมีระบบ 3) ทอนย่อยเป้าหมายระยะยาวมาเป็น เป้าหมายระยะสั้นได้ กระบวนการพัฒนาโดยการอาศัย กิจกรรมในครัวเรือนเป็นเครื่องพัฒนาพฤติกรรมของ สมาชิกทุกคนในครอบครัวได้อย่างทั่วถึง ส่งผลต่อการ พัฒนาคุณภาพชีวิตของทุกคนในครอบครัวได้ดียิ่งขึ้นตาม ไปด้วย

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวนั้นจำเป็นต้องได้รับความ ร่วมมือจากทุกคนในครอบครัวจึงจะได้ประโยชน์สูงสุดและ ต้องมีผู้นำครอบครัวที่มีภาวะผู้นำสูงในการสร้างกิจกรรม การบันทึทบัญชีให้เป็นประจำวันเป็นการสร้างพฤติกรรม ในการเรียนรู้ในการบันทึทบัญชีครัวเรือนในกับทุกคนได้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยสามารถสรุปผลในประเด็นที่สำคัญ ในแต่ละด้านได้ ดังนี้

1. พฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเปลี่ยนไป ผู้ทำ บัญชีครัวเรือนมีความระมัดระวังในการใช้จ่ายเงินมากขึ้น จากเดิมไม่มีการควบคุมค่าใช้จ่าย ปัจจุบันได้มีการนำ ข้อมูลจากการจดบันทึทบัญชีมาประกอบการพิจารณา ก่อนที่จะซื้อ ส่วนการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัวหาวิธีเพิ่ม รายได้โดยประกอบอาชีพเสริม ซึ่งเจ้าของกิจการบาง ครอบครัวเดิมจะผลิตสินค้าเมื่อจำนวนเงินในครอบครัว เหลือน้อย แต่หลังจากที่ได้บันทึทบัญชีแล้ว ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมโดยผลิตสินค้าและส่งสินค้าทุกวันเพื่อให้มี รายได้อย่างต่อเนื่อง

2. รูปแบบการบันทึทบัญชีครัวเรือนนั้น พบว่า กลุ่มตัวอย่างเดิมจะบันทึทบัญชีโดยใช้สมุดบัญชีที่จัดทำ

ขึ้นมาเองจากสมุดที่เหลือใช้ เป็นการจดบันทึกบัญชีอย่างง่าย จะจดบันทึกบัญชีเฉพาะรายรับ หรือรายจ่ายที่อยากรู้ และจะจดบันทึกเป็นช่วงเวลาไม่ได้จดต่อเนื่อง จะจดเพื่อเตือนความจำตนเอง และไม่ได้นำข้อมูลจากการจดบันทึกบัญชีมาวิเคราะห์หรือเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ แต่หลังจากที่ส่วนราชการเข้าไปสอนแนะนำการจัดทำบัญชีแล้ว ได้เห็นความสำคัญโดยได้จดบันทึกบัญชีตามรูปแบบสมุดบัญชีที่ส่วนราชการแจกให้และมีการจดบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่อง สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์รายได้ และรายจ่ายที่เกิดขึ้น นำมาเรียงลำดับความสำคัญของรายจ่าย ลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นลงได้ และนำข้อมูลมาคิดกำไรขาดทุนจากการประกอบอาชีพ กำหนดราคาขายของสินค้าได้ด้วย

3. การบันทึกบัญชีครัวเรือนปัจจุบันมีหลายหน่วยงานเข้าไปสนับสนุน อีกทั้งสมุดบัญชีที่นำไปให้บันทึกบัญชีนั้นรูปแบบสมุดบัญชีมีความแตกต่างกัน แต่ยังคงหลักการบัญชีเดียวกัน คือ มีรายรับ รายจ่าย และยอดคงเหลือ แต่ไม่มีการแยกรายการบัญชีที่ชัดเจน และพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้รูปแบบสมุดบัญชีของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ซึ่งมีความละเอียดมีการแยกประเภทบัญชีที่ชัดเจน ไม่ได้เน้นแค่รายการรับ-จ่ายในครัวเรือนเท่านั้น แต่ได้รวมถึงการบันทึกบัญชีต้นทุนประกอบอาชีพด้วย ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้ใช้ประโยชน์จากบัญชี แต่ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในส่วนขอรูปแบบรายการบัญชีในสมุดบัญชีครัวเรือน เพื่อให้เกิดความเข้าใจง่าย สามารถรู้รายรับ รายจ่าย รู้ต้นทุนอาชีพได้ทันเวลา และได้ช่วยกันนำเสนอรูปแบบการบันทึกบัญชีที่เหมาะสมตรงตามความต้องการ และเป็นการกระตุ้นให้เกิดความต้องการในการบันทึกบัญชีมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ทันที

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลจากการวิจัยพบว่า การทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวนั้นในปัจจุบันจะมีความสับสนหรือทำให้ผู้ที่บันทึกบัญชื่อนั้นเข้าใจผิดในวิธีการที่มีรูปแบบบัญชีที่ไม่เหมือนกัน ส่งผลต่อการนำไปใช้ประโยชน์ได้ไม่เท่ากัน ทำให้ผู้ที่ทำบัญชื่อนั้นเกิดมีความรู้สึกไม่ดีต่อองค์กรหรือหน่วยงานที่เข้าไปส่งเสริมในการทำบัญชีครัวเรือนได้ จึงควรเสนอแนวทางปฏิบัติในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมในการทำบัญชีครัวเรือนได้ประสานงานกันภายในมีแนวทางการใช้รูปแบบการจดบันทึกให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลจากการวิจัยพบว่า การทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของครอบครัวนั้น ต้องวางแนวทางในการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันจึงจะส่งผลต่อการปฏิบัติทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดีได้ ด้วยการนำเสนอขั้นตอนการปฏิบัติและวิธีการที่ชัดเจนต่อกระบวนการใช้บัญชีครัวเรือนเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างเหมาะสมและควรมีเจ้าหน้าที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องลงไปในพื้นที่ส่งเสริมคอยติดตามการจดบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องจึงจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการพัฒนาของผู้ใช้บัญชีครัวเรือนได้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากการวิจัยพบว่า การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาพฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจระดับครอบครัว ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาขยายผลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลทำให้เกิดพฤติกรรมการทำบัญชีครัวเรือนอย่างยั่งยืนได้อย่างไรจึงจะทำให้การทำบัญชีครัวเรือนนั้นกลายเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจครอบครัวได้

เอกสารอ้างอิง

- กานต์รวี ผดุงกิจ. (2550). **ทัศนคติและพฤติกรรมของเกษตรกรรถูกค้า ธ.ก.ส. ต่อการจัดทำบัญชีครัวเรือน**. ภาคนิพนธ์ สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- เกศสุดา สิทธิสันติกุล. (2550). **ก้าว กล้า พลังพะญาชุมชน**. เชียงใหม่ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ดิเรก ฤกษ์ห่อราย. (2554). **ทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาสังคมในประมวลสาระชุดวิชาสังคมไทยกับการบริหารการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม หน่วยที่ 3**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ตรวจบัญชีสหกรณ์, กรม. (2553). **สมุดบัญชีรับ-จ่ายในครัวเรือน สมุดต้นทุนประกอบอาชีพ**. กรุงเทพฯ: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- นภาพร ลิขิตวงศ์ขจร. (กรกฎาคม-กันยายน, 2550). **บัญชีครัวเรือน : เครื่องมือสู่เศรษฐกิจพอเพียง**. วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 15(3): 25-29.
- นักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย, นักบัญชี. (2551). **เอกสารประกอบการสัมมนามาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับวิชาชีพบัญชี (IES) (แผ่นพับ)**. กรุงเทพฯ : สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย
- รพีพร คำชุ่ม. (2550). **ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำบัญชีครัวเรือน : กรณีศึกษาเกษตรกรในเขตอำเภอเมือง จังหวัดน่าน**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาบัญชีมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- วโรทัย โกศลพิศิษฐ์กุล. (2551). **หนี้สินของเกษตรกรในชนบทไทย**. <<http://www.fpo.go.th/S-I/Source/Article/Article66.htm>> (14 กันยายน).
- วินิตยา สมบูรณ์. (2554). **การรับสารสนเทศด้านบัญชีครัวเรือนผ่านสื่อประชาสัมพันธ์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ของสมาชิกสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล**. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศุภชาติศักดิ์ แก้วทอง และสมบูรณ์ เจริญจิระตระกูล. (2552). **การประเมินผลการจัดบันทึกบัญชีครัวเรือนเพื่อลดปัญหาหนี้สินของเกษตรกรในเขตตำบลยุโป อำเภอเมือง จังหวัดยะลา**. การประชุมเสนอผลงานวิจัยสาขา ม.อ.วิชาการ, ณ ศูนย์ประชุมนานาชาติฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สถิติแห่งชาติ, สำนัก. (2558). **หนี้สินครัวเรือน : ผลกระทบระดับประเทศ**. <http://service.nso.go.th/nso/nsopublish/citizen/news/news_58.jsp> (1 มีนาคม).
- สุพรรณณี ต่อนรับ. (2551). **การทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกรรถูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Dudley Seers. (1969). **The Meaning of Development**. British : Institute of Development Studies.